Sammendrag

Ukom

BETALINGSVANSKER - EN PASIENTSIKKERHETSRISIKO

Sammendrag

Publisert 9. september 2022

ISBN 978-82-8465-025-8

Ukom mottok en bekymringsmelding fra en mor. Sønnen hadde tatt livet av seg noen år tidligere. Etter at han døde oppdaget moren en rekke ubetalte regninger, purringer, inkassovarsler og rettslige fordringer. En stor del av kravene var fra helsetjenesten hvor han hadde fått helsehjelp for diabetes og depresjon. Flere av regningene som hadde gått til inkasso var gebyr for timer han ikke hadde møtt opp til på sykehuset.

I selvmordsbrevet skrev sønnen at han ønsket å leve, men orket ikke mer. Han hadde flere selvmordsforsøk bak seg. Det var kjent for flere av behandlerne at betalingsvansker var medvirkende årsak til at han opplevde skyld og skam og at han derfor manglet livslyst.

Moren spør seg hvordan den samme helsetjenesten som skulle hjelpe sønnen hennes, i rapporten kalt Kristoffer, også bidro til at han sank dypere ned i fortvilelsen og mistet håpet om å klare å overleve. Med bakgrunn i historien om Kristoffer har vi sett nærmere på helseforetakenes praksis med å kreve gebyr når pasienter ikke møter til oppsatt time, og om denne praksisen kan gå ut over pasientsikkerheten for pasienter med betalingsvansker.

I arbeidet med denne undersøkelsen har vi tatt utgangspunkt i Kristoffers historie slik moren formidler denne. Vi har i tillegg gjennomgått Kristoffers pasientjournal. For å belyse omfanget av pasienter med betalingsvansker, har vi innhentet tall fra helseforetakene samt interne rutiner for vurdering og inndriving av pasientbetaling, gjennomført en spørreundersøkelse og hatt fire gruppeintervju. Underveis har vi også hatt dialog med andre aktører, som forskere, bruker-, fag- og yrkesorganisasjoner og andre interessenter.

Det har vært lite oppmerksomhet på hvordan pasienters betalingsevne kan påvirke tilgang på nødvendig helsehjelp og hvilken påvirkning pasientbetaling, som egenandel og "ikke møtt"- gebyr kan ha på pasientsikkerheten.

Illustrasjon: Berit Sømme

Noen hovedbudskap i vår rapport

- Det er sammenheng mellom betalingsvansker, uhåndterbar gjeld og helse. Dette bør få mer oppmerksomhet slik at helsetjenesten fanger opp at pasienter trenger hjelp til å håndtere økonomien. Det er ikke gode system som fanger opp pasienter med betalingsvansker og pasientene forteller ikke alltid dette selv. Det er tilfeldig hvilke pasienter som blir fanget opp av helsetjenesten.
- Egenandelsordningen hindrer noen pasienter i å oppsøke og å få nødvendig helsehjelp. Etter årsskiftet er det mange pasienter som ikke har råd til helsehjelp og det er behov for at lovverket gir åpning for at de som er fattige automatisk får frikort.
- Det er stor variasjon i måten "ikke møtt"-gebyret praktiseres på, både innad i hvert sykehus og mellom de ulike sykehusene. Dette kan utfordre prinsippet om likebehandling.
- Ordningen med "ikke møtt"- gebyr er ikke evaluert. Det er derfor ikke kjent om gebyret fører til ønsket økt oppmøte, eller om det kan være andre tiltak som har større effekt.

Rapporten er relevant for alle i helse- og omsorgstjenestene, politikere, Nav, helsemyndighetene og for utdanningene.

Statens undersøkelseskommisjon
for helse-og omsorgstjenesten

Postboks 225 Skøyen
0213 Oslo
E-post: post@ukom.no
Org nr: 921018924